

V pričakovanju nove deželne vlade

Podobno kot v Rimu se tudi v Furlaniji - Julijski krajini obnavlja koalicija, ki je vodila deželno upravo v prejšnji mandatni dobi. Prvi korak na tej poti je deželni svet že naredil na svoji prvi seji pete zakonodajne dobe, ko je v ponedeljek, 18. t.m., izvolil za predsednika predstavnika Krščanske demokracije, 53-letnega videmskega odvetnika Vinicia Turella. Komunisti so se zamen upirali njegovi kandidaturi in zahtevali predsedniško mesto zase, kot so ga imeli s Collijem v prejšnji zakonodajni dobi. Šeststrankarska večina (KD, PSI, PRI, PSDI, PLI in SSk) je odgovarjala, da so komunisti dobili predsedniško mesto za časa tako imenovane večine »narodne solidarnosti«, in naj bodo zadovoljni, da so ga ohranili do izteka mandata, čeprav so sami omenjeno večino zrušili. Za podpredsednika deželnega sveta sta bila izvoljena predstavnik komunistične partije in predstavnik socialistične stranke.

Za novega predsednika deželne vlade bo, kot je skoraj gotovo, potrjen krščanski demokrat, odvetnik Antonio Comelli, ki bo tako začel s svojim tretjim mandatom kot predsednik in s petim mandatom kot deželni poslanec. Comelli je namreč eden redkih poslancev, ki so v deželnem zboru od njegove prve izvolitve leta 1964 do danes. Štirinajst mest v deželni vladi bi si politične skupine takole porazdelile: sedem mest bi pripadlo Krščanski demokraciji, štiri mesta socialistični stranki in po eno mesto socialdemokratom, republikancem in liberalcem. Praznih rok bi tudi tokrat ostala Slovenska skupnost, katero bi za njeno sodelovanje v novi večini nagradili s predsedniškim mestom ene pomembnih stalnih komisij v deželnem svetu.

Medtem ko je naš list v tisku, se v Vidmu nadaljujejo pogovori med predstavniki šestih strank obnovljene večine. Predmet razprave je predvsem program nove deželne vlade, vendar je jasno, da se pogovori tičejo tudi porazdelitve resorjev v novi deželni vladi. V tej zvezi je znano, da zahtevajo republikanci dve mesti in ne samo enega, kot so ga imeli do zdaj, zahtevajo po svojem resorju pa postavlja tudi Slovenska skupnost. Kako se bodo pogovori končali in kakšna bo rešitev bo znano morda že v petek, 22. t.m.

Če se je Slovenska skupnost odločila za ponovno sodelovanje v večinski deželni koaliciji, je povsem razumljivo in tu-

dalje na 2. strani ■

Obnavlja se petstrankarska vladna koalicija, a tokrat s Craxijem na čelu

Medtem ko pišemo, predsednik republike Pertini sprejema na Kvirinalu predstavnike političnih skupin, ki imajo svoje zastopnike v parlamentu in se z njimi posvetuje, kako naj se sestavi nova vlada. Gre za običajne posvete državnega poglavarja pred izbiro mandatarja za sestavo vlade. V rimskih političnih krogih vlada splošno prepričanje, da bo to nalogo prejel tajnik socialistične stranke Bettino Craxi.

Na začetku tega tedna je zasedal vsedržavni svet Krščanske demokracije, se pravi stranke, ki je sicer doživela hud poraz na zadnjih državnozborskih volitvah, a je kljub temu ostala stranka relativne večine, kar pomeni, da ji še vedno pritiče glavna beseda pri reševanju vladne krize. Na zasedanju je bilo po daljši razpravi soglasno poudarjeno, da Krščanska demokracija ni načelno proti predlogu, da bi novi vladi predsedoval politik, ki ne pripada Krščanski demokraciji. Njeno odposlanstvo je predsedniku republike izjavilo, da nima svojega kandidata za predsednika vlade in da zato izbiro prepušča držav-

nemu poglavarju. Vsedržavni svet stranke relativne večine pa je postavil tri glavne pogoje za sodelovanje v novi vladni koaliciji. Naglasil je, da mora program nove vlade predvidevati strogo gospodarsko politiko, ki naj mero inflacije zniža na raven ostalih evropskih držav, da se mora petstrankarska oblika vlade razširiti tudi na velika mesta in na dežele in da je treba strogo spoštovati sklep o namestitvi jedrskih raket na Siciliji, če se bodo pogajanja med velesilama v Ženevi zaključila brez vsakršnega uspeha. To so torej pogoji, ki jih postavlja Krščanska demokracija za sodelovanje s strankami laično-socialističnega bloka v novi vladi, kateri naj bi predsedoval socialist Craxi.

S kandidaturo socialističnega tajnika se strinjajo tudi socialdemokrati in liberalci ter končno tudi republikanci, čeprav slednji še niso izgubili vsega upanja, da bo mandat za sestavo vlade prejel Spadolini. Republikanci pa odločno zahtevajo, naj nova vlada pristane na njihov gospodarski program, češ da je stranka na zad-

dalje na 2. strani ■

Razmišljanje ob pomembni 40-letnici

Dne 25. julija 1943 je italijansko in svetovno javnost iznenadila vest, da je italijanski kralj Viktor Emanuel III. odstavil Benita Mussolinija, dotlej nespornega državnega poglavarja in dučija fašizma. V naslednjih dneh je italijansko ljudstvo dalo duška svojemu veselju in zadovoljstvu, saj je mislilo, da je tako konec dvajsetletne diktature in da bo Italija kmalu izstopila iz vojne.

Kako je prišlo do tega prelomnega dogodka? Fašistična Italija je napovedala vojno zahodnim demokracijam 10. junija 1940, ko je s skorajšnjim porazom Francije in težavnim angleškim umikom s celine kazalo, da je zavezniška Hitlerjeva Nemčija gotov zmagovalac. Kljub stalni režimski propagandi o »osmih milijonih bajonetov« pa so bile italijanske oborožene sile leta 1940 sorazmerno slabše pripravljene na moderno vojskovanje kot leta 1915 ob vojni napovedi Avstro-Ogrski. Nekaj let kasneje se je neki visoki nemški častnik prav nič laskavo izrazil o zavezniški italijanski vojski, češ da dotlej ni zadovoljivo opravila niti ene vojaške naloge, ki so ji bile poverjene, in to med drugim zaradi povsem neustrezne oborožitve in opreme ter zaradi preskromne izvežbanosti častniškega kadra. Tudi italijansko ljudstvo ni maralo vojne, čeprav je treba pripomniti, da je fašizem še vedno užil

val podporo širokih ljudskih množic in da je dosegel največjo mero popularnosti za časa abesinske vojne (1935-36).

Zaradi preskromne industrijsko-vojaške priprave je bilo neizogibno, da je fašistična Italija doživljala že od začetka vojne pekoče poraze. Ti porazi, neprestane žrtve in druge vojne grozote so hudo načele zaupanje v sposobnost fašizma in njegovega vodje, da bo vendarle znal spraviti državo iz slepe ulice, v katero jo je sam spravil s svojimi megalomanskimi načrti. Odločilno je bilo zlasti leto 1943 s strahotnimi porazi na vzhodnem bojišču (prodor rdeče armade na Donu) in v Severni Afriki (sile osi so tu izgubile vse položaje) ter s pogostimi angloameriški letalski napadi na velika italijanska mesta, industrijske obrate in prometne zveze. S porazom v Severni Afriki so sile osi morale priznati premoč Angloameričanov v Sredozemlju in ti so 10. julija 1943 lahko sprožili velikopotezen napad na Sicilijo. Nemške in še zlasti italijanske čete se niso mogle uspešno upirati premoči Montgomeryjeve 8. armade in Pattonovim tankom. Po dobrem mesecu je 17. avgusta 1943 Sicilija že bila vsa pod angloameriško vojaško sasedbo in pripomniti je treba, da so Sicilijanci sprejemali

BA.

dalje na 8. strani ■

RADIO TRST A

■ **NEDELJA**, 24. julija, ob: 8.00 Radijski dnevnik; 8.30 Kmetijska oddaja; 9.00 Sv. maša iz župne cerkve v Rojanu; 10.30 Mladinski oder: »Veliki bedaki«; 11.15 Nabožna glasba; 11.45 Vera in naš čas; 12.00 »Počitnice... počitnice« — humoirstična nadaljevanka; 12.40 Jugoslovanski skladatelji lahke glasbe; 13.00 Radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Iz arhiva in tedenskih oddaj — Lahka glasba — Pozabljeni smeh: Fran Milčinski: »Brat Sokol« — Prenosi z naših prireditelj; 19.00 Radijski dnevnik.

■ **PONEDELJEK**, 25. julija, ob: 7.00 Radijski dnevnik; 7.20 Dobro jutro po naše; 8.00 Kratka poročila; 8.10 Beseda ni konj; 9.15 Roman v nadaljevanjih (umetniško branje): Branko Hofman: »Noč do jutra«; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 10.10 S koncertnega in opernega repertoarja: Violinist Črtomir Šiškovič in pianist Janko Setinc. Koncert je priredilo prosvetno društvo »Valentin Vodnik«; 12.00 Naš avto; 13.00 Radijski dnevnik; 13.20 Zborovska glasba s tekmovalj in revij; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Pesmi in njihovi protagonisti; 15.45 Literarni listi; 17.00 Kratka poročila in kulturna kronika; 17.10 Zimzelene melodije; 17.30 Rubrika; 18.00 Na naši koži; 19.00 Radijski dnevnik.

■ **TOREK**, 26. julija, ob: 7.00 Radijski dnevnik; 7.20 Dobro jutro po naše; 8.00 Kratka poročila; 8.10 Pogovori; 9.15 Roman v nadaljevanjih (umetniško branje): Branko Hofman: »Noč do jutra«; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 10.10 S koncertnega in opernega repertoarja; 12.00 Ob stoletnici organiziranega glasbenega šolstva na Slovenskem; 13.00 Radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Otroški kotichek; 14.30 Naš jezik; 15.45 Literarni listi; 17.00 Kratka poročila in kulturna kronika; 17.30 Rubrika; 18.00 Andrej Szypulski: »Stena«; 19.00 Radijski dnevnik.

■ **SREDA**, 27. julija, ob: 7.00 Radijski dnevnik; 7.20 Dobro jutro po naše; 8.00 Kratka poročila; 8.10 Po sveto sem in tja; 9.15 Roman v nadaljevanjih (umetniško branje): Branko Hofman: »Noč do jutra«; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 10.10 S koncertnega in opernega repertoarja; 12.00 Pod Matajurjan, posebnosti in omika Nediških dolin; 13.00 Radijski dnevnik; 13.20 Zborovska glasba s koncertnega odra; 13.40 Instrumentalni solisti; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Zvezdniki našega časa; 15.45 Literarni listi; 17.00 Kratka poročila in kulturna kronika; 17.30 Rubrika; 18.00 Kulturni odmevi iz Beneške Slovenije; 19.00 Radijski dnevnik.

■ **ČETRTEK**, 28. julija, ob: 7.00 Radijski dnevnik; 7.20 Dobro jutro po naše; 8.00 Kratka poročila; 8.10 Beseda ni konj; 9.15 Roman v nadaljevanjih (umetniško branje): Branko Hofman: »Noč do jutra«; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 10.10 Skladbe slovenskih in drugih jugoslovanskih avtorjev; 12.00 Kulturni odmevi iz Beneške Slovenije; 13.00 Radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Otroški kotichek; 14.30 Naš jezik; 14.35 Diskoteka; 15.45 Literarni listi; 17.00 Kratka poročila in kulturna kronika; 17.30 Rubrika; 18.00 Trikule-trakule, pogovori o naših otrocih; 18.20 Črnske duhovne pesmi; 19.00 Radijski dnevnik.

■ **PETEK**, 29. julija, ob: 7.00 Radijski dnevnik; 7.20 Dobro jutro po naše; 8.00 Kratka poročila; 8.10 Trim za vsakogar; 9.15 Roman v nadaljevanjih (umetniško branje): Branko Hofman: »Noč do jutra«; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 10.10 S koncertnega in opernega repertoarja; 12.00 Na počitnice; 13.00 Radijski dnevnik; 13.20 Slovenske umetne in ljudske pesmi; 13.40 Instrumentalni solisti; 14.10 Od ekrana do ekrana; 15.45 Literarni listi; 17.00 Kratka poročila in kulturna kronika; 17.30 Rubrika; 18.00 Kulturni dogodki; 18.45 Imena naših vasi; 19.00 Radijski dnevnik.

■ **SOBOTA**, 30. julija, ob: 7.00 Radijski dnevnik; 7.20 Dobro jutro po naše; 8.00 Kratka poročila; 9.00 Roman v nadaljevanjih (umetniško branje): Branko Hofman: »Noč do jutra«; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 10.10 S koncertnega in opernega repertoarja; 12.00 »Bom naredu st'zdice, čjer so včas' b'le« — glasnik Kanalske doline; 13.00 Radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Otroški kotichek; 14.30 Naš jezik; 14.35 Iz studia neposredno; 17.00 Kratka poročila in kulturna kronika; 17.10 Izbrane melodije minulega desetletja; 17.30 Rubrika; 18.00 »Počitnice... počitnice« — humoristična nadaljevanka; 19.00 Radijski dnevnik.

Obnavlja se petstrankarska vladna...

■ nadaljevanje s 1. strani

njih volitvah dosegla lep uspeh prav zaradi tega, ker se je volivcem predstavila s strogim gospodarskim programom.

Bettino Craxi, čigar neprikrite ambicije so na tem, da se uresničijo, pa se je začel v zadnjih dneh nekoliko obotavljati, kar ni nič čudnega glede na vrsto pogojev, ki mu jih postavljajo bodoči zavezniki.

Računati mora poleg tega na odločno opozicijo komunistične partije, ki je na zasedanju centralnega komiteja jasno poudarila, da je nova petstrankarska vlada prav nič ne zanima, četudi bi jo vodil socialist. Centralni komite je soglašal s tajnikom Berlinguerjem, ki je dejal, da predstavlja obnavljanje stare petstrankarske koalicije pravo pravcato izzivanje, saj takšne oblike vlade volivci niso odobrili, ne glede na to, da se je še prej sama izkazala za neučinkovito in zlasti nesposobno za odpravljanje gospodarskih in družbe-

nih težav v državi. Za Craxija je pozitivno edino to, da so komunisti sklenili, da bodo sodelovali z ostalimi demokratičnimi strankami pri reševanju vprašanja nekaterih ustavnih sprememb, vendar pri tem naglašajo, da gre za problematiko, ki mora ostati povsem ločena od vprašanja sestave nove vladne koalicije.

Ne glede na stališče, ki so ga zavzeli komunisti, kateri vztrajajo pri predlogu, naj se uresniči demokratična alternativa s Krščansko demokracijo v opoziciji, je jasno, da ima Craxi možnost, da postane ministrski predsednik, če bodo z njegovo kandidaturo in zlasti s programom, ki ga bo predstavil, soglašale štiri zavezniške stranke, se pravi Krščanska demokracija, republikanci, liberalci in socialdemokrati. Vse pa bo jasno že čez nekaj dni, saj bodo politični možje gotovo hiteli z reševanjem vladne krize, ker si med drugim želijo privoščiti nekaj dni oddiha v tem vročem poletnem času.

V Italiji trije odstotki prebivalstva nepismeni

Iz podatkov zadnjega ljudskega štetja — izvedli so ga leta 1981 — lahko ugotovimo marsikaj zanimivega, kar se tiče nekaterih pomembnih dejavnikov v Italiji. V primerjavi z letom 1971 se je število moških zmanjšalo za dve desetinki odstotka. Število žensk pa se je povečalo za dve desetinki odstotka. Zmanjšalo se je prebivalstvo izpod 14. leta starosti, in sicer za dve celi osem odstotka, povečalo pa se je prebivalstvo nad 65. letom starosti. Povišek znaša dve celi tri desetinke odstotka.

Za en odstotek se je zvišalo število italijanskih državljanov z akademskim naslovom. Za 4,4% se je zvišalo število državljanov z zaključeno višjo srednjo šolo. Trije odstotki italijanskih državljanov so nepismeni, čeprav velja omeniti, da se je število nepismenih od leta 1971 do leta

1981 zmanjšalo za 2,2 odstotka. V kmetijstvu je zaposlenih 11,2 odstotka prebivalstva, v industriji 39,8 odstotka, v terciarnih dejavnostih pa 49 odstotkov prebivalstva. Zanimiv je končno podatek, iz katerega izhaja, da je 59 odstotkov stanovanj last zasebnikov, 35,5 odstotka pa predstavljajo stanovanja v najemu.

— 0 —

STRMOGLAVIL STARFIGHTER

Na južnem Bavarskem je strmoglavilo nemško vojaško letalo Starfighter. Oba pilota sta se pravočasno rešila z odskočnim sedežem. Z letali omenjenega tipa se je v Zahodni Nemčiji smrtno ponesrečilo že veliko pilotov, tako da jim je ljudski glas že pred leti nadel vzdevek »leteče krste«.

V pričakovanju nove deželne vlade

■ nadaljevanje s 1. strani

di politično modro, kajti na ta način bo lažje in predvsem učinkoviteje nadaljevala z bojem za doseg globalne zakonske zaščite manjšine. Dosedanja praksa same Slovenske skupnosti — da ne omenjamo primera Južnih Tirolcev — je pokazala, da je takšno sodelovanje imelo za posledico, da se je specifična slovenske narodne manjšine v Italiji premaknila z mrtve točke, čeprav seveda nikakor ne moremo biti zadovoljni s stanjem, v katerem se manjšina nahaja. Če bo SSK tokrat dobila mesto v vladi, toliko bolje, vendar menimo, da bi bilo politično napačno, če bi se iz protesta umaknila iz večinske koalicije in se odločila za opozicijo.

Ne glede na to, kako se bo zadeva rešila, je jasno, da pričakujemo Slovenci od nove deželne vlade in od novega deželnega zbora predvsem odločnejši in trajen pritisk na osrednjo vlado in na parlament, da se končno uredi vprašanje globalne za-

konske zaščite celotne manjšine v Furlaniji - Julijski krajini. Dežela ima velike možnosti v tem pogledu in je zato le vprašanje dobre volje, če še stalno drezajo pristojni krogi v Rimu. Dežela ima nadalje marsikatero primarno zakonodajno pristojnost, ki se pobliže tiče tudi slovenske manjšine. Zeleli bi, da bi dežela te pristojnosti izkoriščala predvsem v sporazumu s prizadeto manjšino samo. Na splošno pa menimo, da bi dežela morala pri svojem delu bolj in vedno upoštevati obstoj manjšine, njene pravice in koristi. Na zadnje bi omenili vprašanje podpora našim slovenskim organizacijam in ustanovam. Podpore so bile do zdaj zares preskromne glede na poslanstvo in delo, ki ga naše organizacije ter ustanove opravljajo. Če hočemo manjšino ohraniti pri življenju, ji moramo priznati nekatere večje pravice, kar ni noben privilegij, temveč le pogoj, da se manjšina ne utopi v morju večinskega naroda.

Novice PO SVETU

Armenci in Francija

Pariška policija je te dni aretirala kakih 40 Armencev, za katere sumijo, da so povezani z avtorji zadnjega atentata na letališču Orly, kjer je izgubilo življenje šest ljudi, 33 pa je ranjencev. Odgovornost za atentat si je prevzela Asala, to je »Tajna armenska vojska za osvoboditev Armenije«. Omenjena organizacija je bila ustanovljena leta 1975 in je od tedaj izvedla že celo vrsto atentatov predvsem na turške diplomate. Armenski teroristi, ki se borijo za neodvisnost svoje domovine, hočejo tudi prisiliti Turčijo, da javno prizna odgovornost za množični pokol Armencev leta 1915. Asala je usmerjena levičarsko in uživa finančno pomoč od Libije, Sirije in Irana.

Po nekaterih vesteh je francoska tajna služba menda opazila v Parizu voditelja Asale, Agopiana, ki je bil uradno proglašen za mrtvega lanskega julija, med spopadi v Libanonu. Do aretacije pa menda ni prišlo iz bojazni, da bi se teroristi potem znesli nad Francijo.

Položaj na Poljskem

Tudi na poljski vojaški odbor za narodno rešitev — WRON —, ki ga vodi partijski voditelj in predsednik vlade general Jaruzelski, je sprejel zamisel o odpravi izrednega stanja na Poljskem. O tem poroča agencija PAP, ki pa ne omenja datumov glede ukinitve stanja, ki vlada v državi od 13. decembra 1981. Čez nekaj dni bo v varšavskem parlamentu razprava o preklicu represivnih ukrepov. Nanjo je treba počakati za večje podrobnosti. Govori se že o možnosti, da se vojno stanje zamenja z odobritvijo ukrepov, ki kljub temu dopuščajo oblastem dovolj učinkovitih ukrepov proti tistim, ki bi radi obnovili svobodno sindikalno dejavnost in proces demokratizacije.

Ilegalni predstavnik Solidarnosti Bujak je izjavil v nekem intervjuju, da tudi pomilostitve in drugi ukrepi, ki jih pozdravljajo, ne morejo odvrti podtalnega sindikalnega vodstva od naloge, ki jo ima, in sicer da se bori za zavarovanje dosežkov »poletja ob Baltiku 1980«. Bujak je še izjavil, da je papežev obisk na Poljskem razgrnil svetu prava čustva Poljakov, obenem pa je prebivalstvu utrdil prepričanje, da si je treba najprej prizadevati za pravice, obenem pa iskati dialoga z oblastmi.

Te dni je bil na zasebnem obisku na Poljskem bavarski krščansko-socialni voditelj Strauss.

25 MARK ZA VSAK DAN BIVANJA

Evropski parlament v Strassbourgu je odobril resolucijo, ki ugotavlja, da je v kričnem nasprotju z dogovori v Helsinkih predpis v Vzhodni Nemčiji, po katerem je treba obvezno zamenjati 25 zahodnonemških mark za 24-urno bivanje na ozemlju Vzhodne Nemčije. Resolucijo je predložil nizozemski socialist Johan Van Minnen. Zanj niso glasovali le grški in francoski komunistični poslanci. Resolucija med drugim ugotavlja, da bodo od omenjenega sklepa imeli škodo predvsem upokojeanci, ki imajo sorodnike v Vzhodni Nemčiji, in mladi, ki želijo obiskati zgodovinska mesta v Nemški demokratični republiki.

SOVJETSKE RAKETE PROTI ZAHODU

Zahodnonemški poslanec Todenhöfer, ki je razorožitveni strokovnjak, je povedal, kako Sovjeti kljub pogajanjem z Združenimi državami postavljajo nove atomske rakete, ki so naperjene proti Zahodu in zlasti proti Zahodni Nemčiji.

Poleg 360 znanih atomskih raket srednjega dometa SS-20 so Sovjeti že postavili okrog 1.300 atomskih raket drugih vrst, ki imajo dolet od 100 do 1.000 kilometrov. Tako Sovjetska zveza — je dodal poslanec — že postavlja dodatne rakete, še preden so Amerikanci pripeljali za obrambo Evrope rakete Cruise in Pershing.

ŠKOFJE NA MALTI PROTESTIRAJO

Škofje na Malti so javno in energično protestirali proti vladnim sklepom o zaseganju cerkvenega premoženja. 18. t.m. je namreč začel veljati odlok, ki predpisuje naslednje: država bo po desetih letih zasegla zapuščine, izročene Cerkvi z namenom, da se iz teh sredstev darujejo maše za pokojnike; te zapuščine bodo zasežene, če jih darovalci ali njih dediči po desetih letih ne zahtevajo nazaj.

Malteški škofje so v odprtem pismu poudarili, da predstavlja vladni sklep kršenje človekovih zasebnih pravic in poseganje v področje svete maše, kjer ima lahko edino besedo le papež. Škofje pozivajo duhovnike, naj opravljajo dolžnost zadušnic tudi, če bi država po omenjenem roku desetih let zasegla zapuščine, namenjene mašam za pokojnike. Protest malteških škofov so podprli tudi v Vatikanu.

PROSTOR MLADIH

Mladina Slovenske skupnosti »Na Taboru narodnosti 83«

V dneh od 13. do 16. julija se je štiričlansko predstavništvo mladinske sekcije Slovenske skupnosti udeležilo Tabora narodnosti 83 v Kopru. Pobudo za srečanje je dala republiška konferenca Zveze socialistične mladine Slovenije z namenom, da nudi priložnost mladim pripadnikom manjšin in pa matičnega naroda za razpravo o skupnih manjšinskih problemih, kot tudi o aktualnih mladinskih vprašanjih doma in po svetu. Zastopani so bili mladi predstavniki Slovencev v Italiji, Avstriji in na Madžarskem, poleg tega pa Italijanov in Madžarov iz Slovenije. Poleg predstavništva Slovenske skupnosti sta bila v Kopru po en predstavnik mladinskega odbora Slovenske kulturno-gospo-

darske zveze in Zveze komunistične mladine Italije iz Trsta.

Med razpravami in srečanji je predstavništvo mladine Slovenske skupnosti imelo večkrat priložnost, da je seznanilo prisotne s problemi slovenske narodnostne skupnosti v Italiji. Člani mladinske sekcije so prikazali tudi delo in pomen edine slovenske stranke v Italiji, kot tudi lepe uspehe na nedavnih volitvah. Mladinska sekcija Slovenske skupnosti je končno orisala svoje živahno delovanje v okviru stranke s posebnim poudarkom na stikih s sorodnimi organizacijami in drugimi manjšinami v Italiji in Evropi, za kar je vladalo na Taboru narodnosti posebno zanimanje.

Kje bodo taborili tržaški skavti in skavtinje

Danes (četrtek, 21. julija), odhaja na poletni tabor prva skupina tržaških skavtov in skavtinj. Tržaški del Slovenske zamejske skavtske organizacije je tudi letos pripravil kar šest taborov za svoje članice in člane: dva za najmlajše, volčiče in veverice, tri za srednjo starostno vejo, izvidnike in vodnice, enega pa za starejše, roverje in popotnice.

Ravno najstarejši imajo prvi tabor, ki se bo končal 31. julija. Prvi dnevi so posvečeni »potovalnemu delu« tabora z obiskom znamenitosti na Dolenjskem, zadnjih pet dni pa bo tabor »stalen« v bližini Šentjerneja na Dolenjskem. Njegova načelnica je Eva Fičur.

Na istem tabornem prostoru bo tudi letošnji »tabor A« izvidnikov in vodnic, in sicer od 31. julija do 15. avgusta. Vodila ga bo Bruna Cani, udeležili pa se ga bo-

do člani in članice iz Devina, Nabrežine, Sv. Križa, Mavhinj, Proseka in Kontovela ter del Opencev.

Ostala dva tabora izvidnikov in vodnic bosta od 29. julija do 31. avgusta ločeno nedaleč od Globasnice na Koroškem. Na taboru B, ki ga bo vodil Kazimir Majowski, bodo članice in člani z Opčin, Repentabara, iz Trebč, Boljunca in Mačkolj.

Tabor C bo vodila Marta Fabris, na njem pa bodo prisotne članice in člani od Sv. Ivana, iz Rojana, Škednja, Sv. Jakoba in Sv. Vincencija.

Najmlajši — volčiči in veverice — bodo taborili od 2. do 12. avgusta pri Zagorici nedaleč od vasi Stranje pri Kamniku. Imeli bodo dva povezana podtabora, ki ju bosta vodila Edi Žerjal in Stojan Pahor. Vodstvo tabora je sporočilo, da so zaželeni obiski v nedeljo, 7. avgusta.

Razlašćanje se nadaljuje

Lastniki zemljišč vzdolž avtomobilske ceste med Nabrežino in Prosekom, katerim bodo razlastili del zemlje za gradnjo nove ceste, prejemaajo te dni notifikacije. S temi jih gradbeno podjetje Place Moulin obvešća, da bo ugotovilo stanje njihovih zemljišč in jih prevzelo v posest od 8. do 10. avgusta. V notifikaciji je navedena tudi ura, ko bodo zemljemerci opravili to delo.

Vseh lastnikov je okrog 160, toda med njimi jih je okrog 50, ki niso in ne bodo prejeli nobene notifikacije, ker tržaška občina ni seznanjena z njihovim bivališćem in jim zaradi tega ni mogla izročiti notifikacije. Njihova imena so objavljena na oglasni deski tržaške občinske uprave v Ulici Malcanton.

Naj spomnimo, da je teh 50 imen objavil Primorski dnevnik v nedeljo, 17. t.m., na 4. strani ter gre za katastrske občine Nabrežina, Salež, Gabrovec in Konovel.

Podrobnejše informacije ti lastniki lahko dobijo v uradih podjetja Place Moulin ob avtomobilski cesti na Proseku ali pa v uradih geometra Vellanija v Ulici Geppa 2, ki bo ugotavljal stanje zemljišč.

Upravićeno so zaskrbljeni tudi lastniki šestih hiš, ki jih nameravajo razlastiti v Rovtah, da bi družba Palmieri pričela dela za avtomobilsko cesto od VII. pomola tržaškega pristanišća do Sosljana. Ti lastniki imajo za zdaj samo obljubo, a nimajo nobenega jamstva, da jim bodo zgrajene nove hiše.

Pisma urednišćtvu:

ZAKAJ NE SPREJME VODSTVO DOMA PRI SESLJANU SINDIKAT?

V tržaškem italijanskem dnevniku se je pojavil oster napad na devinsko - nabrežinsko občinsko upravo in zlasti na odbornika Depangherja (KPI) zaradi stanja v Domu za onemogle v begunskem naselju pri Sosljanu. Predstavniki sindikalne organizacije CGIL očita upravi predvsem to, da ni pripravila primerne programa za vodenje in upravljanje Doma, temveć se zanimala samo za namestitev novih delovnih moći, kar pa po mnenju omenjenega sindikalista nikakor ni dovolj za odpravo težav v Domu.

Priznati je treba, da se za to zadevo domaćini toliko ne brigajo, ker v Domu nimajo svojih ljudi, saj gre za ustanovo, ki jo je bila priklicala k življenju begunska ustanova OPGD (Opera profughi giuliano e dalmati) in ki jo je občinska uprava pred nekaj leti prevzela (morda nepremišljeno) od dežele. Kar nas je pri pisanju tržaškega dnevnika presenetilo, so bila tako »suverena« izvajanja sindikalista, iz katerih bi izhajalo, da odlično obvlada tako kočljivo področje, kot so nega, skrb, zdravljenje in sploh ravnanje z ostarelimi in povećini tudi nepokretnimi ljudmi. Sindikalist očitno zahteva od občinskih upraviteljev, naj bodo zdravniki, psihologi, animatorji, bolničarji itd. Če bi podpisani bil upravitelj, bi deželni upravi predlagal, naj izroći vodstvo Doma kar temu sindikatu in naj omenjenega sindikalista nemudoma imenuje za ravnatelja, pa bo zadeva rešena.

Mario Peric

Lastniki hiš v Ulici del Castelliere in v Ulici Rio Spinoleto bi se tako brez konkretnih jamstev znašli na cesti. Zaradi tega je konzorcij razlašćencev Naša zemlja poslal brzojavko deželni upravi in tržaški občini.

Na dan, ki je bil doloćen za ugotavljanje stanja zemljišč, zemljemerec tega dela ni opravil, ker mu lastniki niso dovolili vstopa na zemljišća. Zdaj prizadeti čakajo, da pristojne oblasti izpolnijo obljube in obveznosti, ki so jih bile sprejele že v lanskem decembru.

—o—

VREME OB KONCU JULIJA

Do konca julija manjka kakih deset dni in vremenoslovci predvidevajo za ta čas na splošno lepo in sonćno vreme. Nad Italijo in tudi nad našimi kraji se bo ohranilo obmoćje visokega zračnega pritiska. Do 24. julija je predvideno lepo vreme s kakšnimi rahlimi pooblaćitvami. Okrog 25. julija predvidevajo vremenoslovci zaćasno poslabšanje vremena s pooblaćitvami in z moćnostjo krajevnih ploh in neviht. Kasneje pa se bo vreme izboljšalo in bi moralo takšno ostati do konca meseca.

—o—

Intervju z Arafatom

Ameriški tednik Time objavlja intervju s predsednikom Organizacije za osvoboditev Palestine Arafatom. Slednji ponovno izjavlja, da je prišlo do razkola v večinski struji palestinske organizacije zaradi arabskih vmešavanj. Libija je priznala, da je sodelovala pri napadih upornikov Al Fataha na glavnino čet, Sirci pa dejansko podpirajo upornike in so obkolili s tanki oporišća Al Fataha. Na vprašanje glede obtožb, ki jih je deležen, češ da vodi Organizacijo za osvoboditev Palestine z nadutostjo, je Arafat dejal, da je bil svobodno izvoljen ter da ga niso postavili na oblast tanki ali tuje čete ter da ima vsak predstavnik Organizacije pravico do kritike. Arafat je nadalje dejal, da so Združene države naredile usodno napako, ko so si nadejale, da bodo osvobodile Libanon od vseh tujih čet brez premostitve kritičnega vprašanja na Bližnjem vzhodu, se pravi palestinskega. Arafat se sprašuje zakaj Amerićani noćejo priznati petim milijonom Palestinecev pravico do samoodloćbe, ko so še pred letom dni podprli isto pravico za 2 tisoć prebivalcev Falklandskega otoćja.

Kitajska - Tajvan

Najvidnejši voditelj kitajskih komunistov, 79-letni Deng Xiaoping je javno pozval oblasti na Tajvanu, naj pristanejo na pogajanja o združitvi otoka s celinsko Kitajsko. Deng Xiaoping je izjavil, da morajo biti pogajalci enakopravni in da si Ljudska Kitajska želi take povezave, ki naj ohrani doloćene posebnosti Tajvana, tako tudi lastno vojsko. Ponudil je tudi ureditev odnosov s Kuomintangom, torej s stranko, ki vlada na Tajvanu, potem ko je bila med državljansko vojno na Kitajskem leta 1949 premagana.

Tajvanske oblasti so doslej odklanjale vsak predlog o pogajanjih in združitvi, ker ne verjamejo zagotovilom komunistićnih oblasti.

Z vietnamsko-kitajske meje pa je prišla vest, da je prišlo do izmenjave vojnih ujetnikov. Podobno kot se je zgodilo že meseca februarja, so Kitajci in Vietnamci na meji izpustili ujetnike, in sicer 13 Kitajcev in 10 Vietnamcev.

ARGENTINA PROTESTIRA

Argentina je protestirala pri Združenih narodih zaradi angleškega naćrta za izgradnjo strateškega letališća na Falklandskem otoćju. Argentinski predstavniki trdijo, da misli Velika Britanija namestiti na Falklandih jedrsko orožje.

Otoćje ostaja za Argentino še vedno zasedeno področje domovine kljub lanskemu vojaškemu porazu. Vojna za Falklande je terjala življenje 712 Argentinecev in 255 Britancev. Trajala je 74 dni, od takrat pa je na otoćju posadke 4 tisoć angleških vojakov.

KRAJEVNI PRAZNIK na Kolonkovcu
30. in 31. julija 1983

Konferenca o evropski varnosti

Španska diplomacija si zelo prizadeva, da bi Malta premagala svoje pomisleke o evropski varnosti in sodelovanju v Madridu. 34 držav je sedanje besedilo že sprejelo. Malta pa je tudi na poslednjem splošnem zasedanju zahtevala jasnejše besedilo o varnosti in sodelovanju na Sredozemlju.

Zdi se, da bosta pozvana k posredovanju predsednik socialistiće internacionale Brandt ali pa bivši avstrijski kancler Kreisky, ki je ravno tako socialist, kot je

socialist malteški predsednik vlade Dom Mintoff.

Če ne bo soglasje takoj doseženo, bo pać prenešana tudi slovesnost za podpis sklepne listine.

Pred dnevi je prišlo v Madridu tudi do polemik zaradi ostrega nastopa ameriškega predstavnika Kampelmanna glede spoštovanja ćlovekovih pravic v Sovjetski zvezi. Besedila dokumenta pa se ameriški predstavnik ni dotaknil.

Srečanje goriške in novogoriške občinske uprave

Po približno osmih mesecih od prejšnjega srečanja, ki je bilo v Gorici, sta se pretekli teden srečali v Novi Gorici delegaciji izvršnih odborov občin Gorica in Nova Gorica. Delegaciji sta vodila župan dr. Antonio Scarano in predsednik skupščine Zorko Debeljak. Med srečanjem so bila obravnavana vsa tista vprašanja, ki lahko pripomorejo k nadaljnjemu sodelovanju med obema mestoma.

Najprej je predsednik Debeljak poročal o nekaterih objektih, ki jih gradijo na območju Nove Gorice, kot na primer začetek gradnje ceste čez Sabotin do Gori-

ških Brd, obnova vodovoda Mrzlek (ki med drugim dobavlja vodo tudi Gorici), modernizacija železniške proge skozi Novo Gorico; govoril je nadalje o pomenu stikov in medsebojnega sodelovanja, ki kljub raznim gospodarskim ukrepom ni bilo zavrto, sodelovanje, ki je bilo podčrtano tudi med proračunsko razpravo v goriškem občinskem svetu. Predsednik Debeljak je izrazil tudi željo, da bi nova italijanska vlada čimprej sprejela zaščitni zakon za slovensko narodno skupnost v Italiji.

Goriški župan se je v svojem pozdravnem govoru dotaknil nujnosti sodelovanja med obema občinama in izrazil zadovoljstvo, da se le-to nadaljuje kljub določenim gospodarskim težavam. Govoril je nadalje tudi o posegih goriške občine glede zaščitnega zakona za Slovence; zatem je prikazal prizadevanja Gorice, da bi dokončali z gradnjo vseh tistih potrebnih infrastrukturnih, ki so v načrtu na območju obmejne postaje. Gre v prvi vrsti za izgradnjo tovornega postajališča, ki bi dopolnjevalo že obstoječe obmejne strukture. Te pa bi v celoti izvrševale svojo funkcijo in bi bile tudi gospodarsko pomembne ne samo za naš prostor ampak v evropskem merilu, ko bi bila zagotovljena avtocestna povezava med Vrtojbo - Štandrežem in Razdrtim. O tem vprašanju je podrobneje govoril tudi predsednik izvršnega sveta Albert Bevič, ki je med drugim podčrtal važnost gospodarskega sodelovanja v obmejnem prostoru.

Sledila so poročila, ki so jih podali predsedniki oz. člani treh mešanih medobčinskih komisij. Tako je bil govor o vprašanjih s področja varstva okolja in urbanistike; s tem v zvezi je zanimiva ideja, da bi skušali obstoječo mrežo Nove Gorice priključiti na novo čistilno napravo v Go-

rici, dokler bi ne zgradili na novoriški strani svoje. Razpravljali so tudi o možnosti povezave plinovodov med obema državama. Glede gospodarskega sodelovanja je bila poudarjena potreba, da bi iskali čim več možnosti za njegovo okrepitev. Precej pobud je nakazala in nekatere že uresničila mešana komisija s področja kulture in športa (naj omenimo koncert pihalnega kvinteta RTV Ljubljana v goriškem Avditoriju v okviru Kogojevih dnevov), precej pa je načrtov za naprej.

Po končanih poročilih komisij sta župan Scarano in predsednik Debeljak strnila posamezne predloge in izrazila željo, da bi se vzgledno sodelovanje med obema občinama nadaljevalo in krepilo v bodoče, kajti to predstavlja ne samo izraz politične volje po poglobitvi vsestranskih odnosov ampak tudi volje, da se premostijo gospodarske težave in da se obmejnemu gospodarstvu odprejo nove možnosti za izhod iz krize. Po končanih razgovorih na sedežu občinske skupščine je goriška delegacija ostala gost novogoriške občine do popoldanskih ur; obiskali so Tolminsko, ob zaključku pa še električno centralo v Dobljarju. Srečanje je bilo nadvse prisrčno in prijateljsko, v dokaz dobrih vsestranskih odnosov med obema Goricama.

—o—

PROF. RUBBIA V GORICI

Gorica je rodno mesto znanstvenika, ki je dosegel svetovni sloves na področju fizike in ki je kandidat za Nobelovo nagrado. To je profesor Carlo Rubbia, ki je bil prejšnji teden v Gorici, kjer je prejel priznanje »Aesontius«; podelil mu ga je Rotary Club, to je ustanova, ki nagraduje zaslužne občane. Večera se je udeležil tudi goriški župan, ki je povedal, da bo prof. Rubbia postal častni občan mesta Gorice. Spregovoril je tudi profesor sam, ki je govoril o pomenu raziskovanj in o potrebi slehernega človeka, da poglobi svoje znanje.

Iz dogajanja v Sovodnjah

Občinska seja. Bila je v torek 5. julija. Osrednja točka je bila oddaja del za centralno kurjavo v šoli na Vrhu. Občinski svet je napeljavo ogrevanja poveril podjetju Demori-Zanin, zidarska dela pa podjetju Dominik Grilj z Vrha. Predvideni stroški znašajo 12.300.000 lir, čemur je treba dodati davek IVA. Na predlog župana in odbora je svet soglasno odločil, naj postane sklep takoj izvršljiv. Tako se bo lahko s deli nemudoma pričelo, končana pa naj bi bila še pred začetkom novega šolskega leta.

Svet je tudi odobril prispevek za stroške ob izdaji brošure pri poimenovanju šole v Rupli ter odobril odkup in izplačilo 67 kv. metrov površine za razširitev ovinka na cesti pred pokopališčem na Vrhu.

Župan je poročal o odgovoru, ki ga je prejela občinska uprava od vodstva državnih železnic. V načrtu je namreč ukinitve železniške postaje v Rubijah, ko bo postavljen od Redipuglie do Gorice drugi tir. Na občinski seji 17. decembra lani, ko se je o tem razpravljalo, je svetovalec SSK Oskar Pavletič izrekel mnenje, naj se postaje v celoti ne ukine, predlog, ki ga je dopolnil tudi odbornik Jože Prinčič. Občinski odbor je nato ta predlog soglasno sprejel in ga poslal vodstvu železnic. V odgovoru je rečeno, da je

vodstvo proučilo vso zadevo, pregledalo število porabnikov te postaje (osebni in tovorni promet) ter je zato mnenja, da bi ob postavitvi drugega tira postaja ne bila več potrebna. Seveda, če se bo v bodočnosti pokazala ta potreba, se bo predlog sovodenjske občine upošteval.

Podžupan Klemše je poročal o sestanku, ki se je isti dan vršil na sedežu goriške pokrajine o krizi tekstilne tovarne v Podgori. Pokazalo se je, da je premalo zanimanja s strani vidnih izvoljenih političnih in sindikalnih predstavnikov za to perečo zadevo. Sklenjeno je bilo, da se sestavi delegacija iz omenjenih predstavnikov, katero naj bi sprejel še sedanji deželni odbor, ki po zakonu odloča do 17. julija in ni torej treba čakati na novega.

Podžupan je še poročal o seji, ki jo je sklical goriška prefektura. Udeležili so se je zastopniki goriške in sovodenjske občine ter goriške pokrajinske uprave, vojske in avtoprevoznikov. Govorilo se je o mostu čez Vipavo pri Rupli, ki bi ga bilo potrebno pregledati glede na njegovo nosilnost, saj grede čezenj 40-tonska vojaška vozila. Sklenjeno je bilo, da bo za težka vozila uveden enosmerni promet, izvedenci državnega podjetja pa bodo med tem časom ugotovili, koliko je most še uporaben.

PREGLED DELOVANJA ZSKP GORICA

- 2.5. ZSKP: 4. redna seja glavnega odbora
- 12.5. Glasbena šola Jamlje: zaključni nastop
- 14.5. MePZ Rupa-Peč: nastopi ob poimenovanju šole v Rupli
- 15.5. PD F.B. SEDEJ, Števerjan: mladinski zbor nastopi v Bazovici na Pastirčkovem dnevu
- 16.5. ZSKP: sestanek s pevovodji, 2. redna seja ožjega odbora
- 19.5. ZSKP: srečanje v Ukvah s Krščansko Kulturno Zvezo s Koroškega
- 26.5. PD F.B. SEDEJ, Števerjan: seja ožjega odbora
- 26.5. PD M. FILEJ, Gorica: proslava 10-letnice Glasbene šole, v dvorani Katoliškega doma
- 28.5. MePZ L. BRATUŽ: nastopi v Cankarjevem domu v Ljubljani, v okviru Kulturnih dnevov Slovencev iz Italije
- 28.5.-29.5. PD Standrež: Praznik špargljev v Standrežu
- 4.6. PD F.B. Sedej, Števerjan: zaključni nastop gojencev glasbene šole, v Sedejevem domu v Števerjanu
- 4.-5.6. PD STANDREŽ: Praznik špargljev v Standrežu
- 5.6. MoPZ M. FILEJ: nastopi na Prazniku špargljev
- 6.6. ZSKP: 5. redna seja glavnega odbora
- 7.6. SMREKK: v Katoliškem domu priredi (v sodelovanju z ZSKP) gostovanje skupine »Studio za izrazni ples« iz Nove Gorice
- 11.6. PD HRAST, Doberdob: zaključni nastop gojencev glasbene šole
- 11.6. MoPZ: M. FILEJ: nastop na Vogrskem, ob stoletnici ustanovitve tamkajšnjega zbora
- 16.6. PD STANDREŽ: zaključni nastop gojencev glasbene šole v domu A. Gregorčič
- 17.6. ZSKP: podelitev nagrad 2. natečaja za zborovske skladbe, v mali dvorani Katoliškega doma
- 2.-3.7. PD F.B. SEDEJ, Števerjan: 13. zamejski festival narodno zabavne glasbe

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

John Rawls o družbeni pravičnosti

Novembra lani je založba Feltrinelli izdala v italijanskem prevodu delo Američana J. Rawlsa *A Theory of Justice* (J.R., Una teoria della giustizia, Milan 1982). Gre za obširno in temeljito razpravo o vprašanju družbene pravičnosti, ki jo po pravici že danes uvrščajo med klasike moralne, družbene in politične filozofije. V izvirniku jo je objavila leta 1971 založba harvardskega vseučilišča, na katerem John Rawls poučuje filozofijo, in je takoj vzbudila veliko razprav in zanimanja celo zunaj specialističnih akademskih krogov. To velja tudi za Italijo, kjer Rawlsovo misel že nekaj let širi in razlaga modroslovec Salvatore Veca. Rawlsovi filozofski pogledi so se že tako uveljavili, da so se z njimi začeli resno spoprijemati tudi misleci, ki pripadajo njemu dokaj oddaljenim filozofskim smerem. Naj v tej zvezi npr. omenimo, da založba Il Saggiatore objavlja prav v teh dneh večavtorsko delo z naslovom *Marxizem in pravičnost* (AA.VV., Marxismo e giustizia, Milan 1983, uredil Sebastiano Maffettone), v katerem je več razprav, ki obravnavajo ravno odnos med marksizmom in teorijo o družbeni pravičnosti ameriškega filozofa, čigar misel bi tu želeli na kratko predstaviti.

John Rawls se navezuje na kontraktualistično filozofsko tradicijo, po kateri sleherna državnost temelji na pogodbi (kontraktu), ki naj bi jo med sabo sklenile svobodne osebe. Tega nazora ne gre vsaj v Rawlsovem primeru jemati kot teorijo o zgodovinskem nastanku posameznih družbeno-političnih tvorb. S tega vidika je kontraktualizem vsaj sporen in bržkone zgrešen, saj ni težko ugotoviti, da je nastanku držav prej botrovalo vojaško in drugačno nasilje kot pa mirno in svobodno sporazumevanje ljudi. Povsem drugače pa je, če kontraktualizem z Rawlsom pojmuje kot nazor, ki nudi merilo za ugotavljanje stopnje pravičnosti raznih družbeno-političnih ureditev. Kontraktualizem je v tem smislu stališče, po katerem je neka družbeno-politična ureditev pravična le, če bi jo kot tako enoglasno in svobodno sprejeli vsi njeni člani, če bi bili racionalni in pogajalsko enakovredni, če ne bi poznali mesta, ki ga v družbi dejansko zavzemajo, in ob spoštovanju še vrste drugih pogojev, ki v Rawlsovi terminologiji tvorijo »prvotni položaj«. Drugače rečeno, z moralnega vidika ni za kontraktualiste toliko važno, kako so razne družbeno-politične tvorbe dejansko nastale, temveč kako bi jih njihovi člani presegali, če bi se nahajali v pravkar omenjenem

primerjavi med Rawlsovo in Marxovo mislijo, lahko nadalje mimo Rawlsa trdimo, da se kontraktualizem v omenjenem smislu razlikuje tudi od marksizma, vsaj v kolikor smemo trditi, da je za marksizem merilo družbene pravičnosti stopnja gospodarskih in družbenih neenakosti, se pravi razrednih razlik.

Slednje bo jasnejše, če na kratko omenimo osnovni načeli, ki naj bi ju v skladu z Rawlsovo teorijo sprejeli ljudje prek svobodnega sporazumevanja v »prvotnem položaju«. Prvo načelo naj bi se (v svobodnem prevodu) glasil: »Slehera oseba ima enako pravico do čim obsežnejšega sistema temeljnih svoboščin (politična svoboda, svoboda izražanja in združevanja, svoboda vesti in misli, svoboda pred samovoljnimi arestom in zaporom ipd.)«. Drugo osnovno načelo pa takole: »Gospodarske in družbene neenakosti a) morajo prinašati največjo možno splošno korist predvsem najbolj zapostavljenim članom družbe ob spoštovanju načela pravičnega varčevanja; b) morajo izhajati iz služb in položajev, ki so dostopni vsem članom družbe brez vsakršnega posrednega ali neposrednega privilegiranja.«

Na tem mestu je seveda nemogoče dovršeno obrazložiti pomen Rawlsovih načel družbene pravičnosti, kar bi med drugim zahtevalo preučitev posledic njihove aplikacije na področju temeljnih političnih, gospodarskih in drugih ustanov raznih zgodovinsko določenih družb. Zato se bomo omejili na nekoliko grobo primerjalno opredelitev njihovega splošnega pomena.

Na družbeno pravičnost lahko gledamo kot na nekakšno ravnovesje med različnimi dejavniki

družbenega življenja, predvsem pa med svobodnim uveljavljanjem posameznikov in njihovo medsebojno enakostjo. Za družbeno pravičnost sta namreč bistvenega pomena oba ta dejavnika in je zanjo takorekoč usodno, če se omenjeno ravnovesje občutno previsi tako na eno kot na drugo stran. V tem smislu lahko npr. rečemo, da je nepravilna vsakršna družbena ureditev, ki daje bistveno prednost svobodnemu uveljavljanju posameznikov pred njihovo medsebojno enakostjo, kakor enostransko zahtevajo razne oblike meritokratizma ali aristokratizma in nekatere oblike liberalizma. Enostransko uvajanje načela svobodnega uveljavljanja posameznikov med drugim v nekem smislu celo samo sebe spodkupa, saj neupoštevanje zahteve po enakosti naposled nujno privede do tega, da je svobodno uveljavljanje posameznikov dejansko omogočeno le nekaterim posameznikom in ne vsem članom družbe. Toda prav tako nepravilna je vsakršna družbena ureditev, ki daje bistveno prednost enakosti pred svobodnim uveljavljanjem posameznikov, kakor enostransko zahtevajo številne različice socializma (čeprav ne vse). Tudi o enostranskem egalitarizmu je namreč mogoče reči, da naposled sam sebe spodkupa. Tog egalitarizem lahko namreč pomeni privilegiranje povprečnežev, medtem ko je v pravilni zahtevi po enakopravnosti nujno upoštevana posebnost in drugačnost posameznih oseb.

Rawlsova načela o družbeni pravičnosti se očitno izogibajo obeh omenjenih skrajnosti. V tem Rawls ni kak miselni pionir ali samotar. Na dokaj podoben način je npr. že konec osemnajstega stoletja skušal opredeliti družbeno pravičnost nemški filozof Immanuel Kant. To gotovo ne zmanjšuje vrednosti Rawlsovega dela, ki ga odlikujejo izredna metodološka jasnost in doslednost ter neobičajna temeljitost v obravnavi posameznih vprašanj in ki zato lahko učinkovito posega v sodobno iskanje ali utemeljevanje moralnih in političnih vrednot.

nj

Še o nastanku slovenskega šolstva na Primorskem

Pred kratkim je prispela v Trst najnovejša knjiga Slovenske kulture akcije iz Argentine. Napisal jo je Alojzij Gerženič, njen naslov pa se glasi: »Boj za slovensko šolstvo na Primorskem«. Podnaslov takoj pouči bralca, da je knjiga posvečena doktorju Srečku Baragi, ki je s svojim delovanjem pri Zavezniški vojaški upravi v Trstu takoj po vojni odločilno pripomogel, da je prišlo leta 1945 do ustanovitve in zatem do uzakonitve slovenskega šolstva v sedanjem zamejstvu. Kot pojasnjuje avtor Gerženič v uvodu, sloni ta knjiga predvsem na arhivski zapuščini dr. Barage, ki je imel po preselitvi v Argentino dolgo časa v načrtu spomine o nastajanju povojnega slovenskega šolstva na teh tleh, a so ga razmere in usihajoče zdravje od tega načrta odvrčali tako dolgo, da je smrt na začetku leta 1977 to namero dokončno presekala.

Alojzij Gerženič je iz Bragove zapuščine in še iz drugih virov prevzel nalogo, ki se mu je zdelo zgodovinsko pomembna dolžnost. Iz dokumentov, pričevanj in tudi osebnih spominov je napisal 200 strani obsegajoče delo, potem ko je pred leti že objavil brošuro z naslovom: »Pouk v materinščini — da ali ne?«.

Najnovejša Gerženičeva knjiga je polna podatkov, pa tudi pojasnil o vzdušju zelo dramatičnega časa, v katerem so pod zavezniški nasta-

jale naše šole. Prostor nam ne dopušča, da bi to delo analizirali v podrobnostih. Lahko pa omenimo vsaj dvojno misel, ki se vije skozi vseh že omenjenih 200 strani. Prva je ta, da so skušali obnovitev slovenskega šolstva na Primorskem na vse načine ovirati italijanski nacionalistični krogi. Druga ugotovitev, ki prav tako izhaja iz Gerženičevega dela, pa je ta, da je politična strast med samimi Slovenci tik po koncu vojne prav tako šla do skrajnosti, ki niso bile daleč od nevarnosti, da bi slovenskih šol nazadnje lahko sploh ne bilo.

Knjiga Alojzija Gerženiča je pisana v dokaj ostrem tonu, tudi zato, ker je osnovno gradivo iz časa, ko je bilo vzdušje na naših tleh do skrajnosti napeto. Mimo te pripombe pa ni mogoče knjigi odreči dragocene dokumentarne vrednosti, čeprav si ni težko predstavljati, da bo izzvala tudi polemike v krogih, ki so v času nastajanja slovenskih šol bili izrazito opredeljeni drugače, kot je še danes opredeljen avtor knjige. Za bralca, ki želi biti samo iskreno radoveden, pa je v tej knjigi veliko podatkov, predvsem pa izstopa lik pokojnega doktorja Srečka Barage, čigar zasluge za nastanek in kasnejši razvoj slovenskega šolstva na Primorskem bodo za poštenega zgodovinarja nad vsako debato.

S. M.

Poravnajte naročnino!

»prvotnem položaju«. John Rawls večkrat poudarja, da se kontraktualizem v tem smislu korenito razlikuje od utilitarizma, po katerem je neka družbeno-politična ureditev toliko pravična, kolikršno vsoto osebnih koristi omogoča, ne glede na to, kako so te koristi porazdeljene med posamezniki. (Utilitarizem bi po njegovem bil v skrajnem primeru uskladjiv celo z obstojem suženjstva.) Kljub raznim dokaj težko rešljivim problemom, ki bi jih odpirala nekoliko resnejša

Vrh sv. Mihaela

Umril je Ernest Devetak. Ni imel pokojnik lahke življenjske poti, saj je že v otroških letih okusil bridkost begunstva, zgodaj izgubil očeta, si služil kruh v kamnolomih, zadnja leta pa prestajal težko bolezen, ki mu je nazadnje tudi izpila življenjsko moč. Umril je v soboto 9. julija v bolnišnici na Opčinah, previden z vsemi zakramenti, naslednji ponedeljek pa se je vrnil v svojo domačo vas na Vrh, kjer je našel svoj zadnji počitek.

Rodil se je na Vrh 14. maja 1910, pa moral leta 1915 že zapustiti svojo rodno zemljo. Z družino je preživljal begunstvo v Avstriji in na Stajerskem, ob povratku mu je umrl oče, izučil se je kamnoseštva, obenem pa obdeloval majhno kmetijo. V zakonu z domačinko Bernardo Grilj se mu je rodilo sedem otrok: dva fanta in pet deklet. Leta 1979 mu je umrla žena, leto nato na tragičen način še hčerka Mara.

V letih 1944-45 je skupaj s pokojnim domačinom Ivanom Coticem prejel od šolskega okrožja OF imenovanje za učitelja. Poučeval je 3., 4. in 5. razred. Tedaj so otroci prvič doživeli slovenski pouk v šoli. Njegov krščanski nazor in demokratična usmerjenost sta ga privedli kasneje v Slovensko demokratsko zvezo. Na listi SDZ je bil leta 1961 izvoljen v sovodenjski občinski svet skupaj z Nikom Čevdekom in Karlom Černicem iz Rupe, leta 1965 pa je bil na isti listi drugič izvoljen skupno z Mirkotom Hmeljakom in Remom Devetakom. Pokojnik je spadal v tisto povojno generacijo, ki je pogumno, vztrajno in nepopustljivo pomagala graditi pluralistično stranko med nami, ki je danes kot SSK dosegla veliko politično težo in se postavila vštric z vsedravnimi strankami. Zato mu je leta 1980 SSK podelila odličje za njegove zasluge.

Svojcem izrekamo iskreno sožalje, kateremu se pridružuje tudi sovodenjska sekcija Slovenske skupnosti.

Izdajatelj: Zadruga z o. z. »Novi list« — Reg. na sodišču v Trstu dne 20.4.1954, štev. 157 — Odgovorni urednik: Drago Legiša — Tiska tiskarna Graphart. Trst, ulica Rossetti 14, tel. 772151

Program Borštnikovega srečanja '83

V drugi polovici oktobra bo v Mariboru tradicionalno Borštnikovo srečanje, to je edini tekmovalni festival slovenskih gledališč. Pred kratkim je izvršni odbor mariborske prireditve odobril program Borštnikovega srečanja, ki bo letos doživel svojo 15. izvedbo. Repertoar je sestavil Dimitrij Rupel na podlagi najboljših predstav v sezoni, ki se je končala junija. V tekmovalni del so bili vključeni tudi Kmečlovi MUTASTI BRATJE v izvedbi Slovenskega stalnega gledališča v Trstu. Omenimo še ostale predstave, ki pridejo v poštev za tekmovalni del: to so Brešanova PREDSTAVA HAMLETA V SPODNJEM GRABONOŠU mariborske Drame, Bulgakov MOLIERE ALI ZAROTA SVETOHLINCEV v izvedbi ljubljanske Drame, Filipčičevi UJETNIKI SVOBODE v izvedbi Mladinskega gledališča iz Ljubljane; Mestno gledališče ljubljansko bo na Borštnikovem srečanju nastopilo s Smoletovo ANTIGONO, Slovensko ljudsko gledališče iz Celja s Shafferjevim AMADEUSOM, Primorsko dramsko gledališče iz Nove Gorice pa s Turrinijevim delom JOZEF in MARIJA; eksperimentalci ljubljanskega gledališča GLEJ bodo

zastopani s Shermanovim ROZNATIM TRIKOTNIKOM, Prešernovo gledališče iz Kranja pa z AVDIENCO in VERNISSAGE-om Vaclava Havela. Kot deseta je na Borštnikovem srečanju napovedana tudi predstava študentov z Akademije za igralsko umetnost, ki je pa še niso izbrali.

Borštnikovo srečanje obsega tudi spremljevalni program, ki ga je letos sestavil Tone Partljič in ki obsega tudi najboljše predstave z ostalih jugoslovanskih gledaliških festivalov, kakor tudi najboljšo uprizoritev z amaterskih odrov.

Poleg že omenjenega že vrsto let prirejajo na Borštnikovem srečanju tudi druge prireditve in seminarje. Pri tem velja posebej omeniti posvet o odrskem jeziku in posvet o političnosti slovenskega povojnega gledališča. Pripravili bodo razstavo scenografije Maksa Kavčiča, predvidena so tudi tradicionalna srečanja dramskih umetnikov ter zastopnikov Skupnosti slovenskih gledališč. Poskrbljeno bo tudi za novost: to bodo Borštnikovi popoldnevi, na katerih so najavljeni javni pogovori z znanimi slovenskimi dramatikami in gledališkimi umetniki.

Športno društvo Sokol iz Nabrežine

prireja

v soboto, 30. in v nedeljo, 31. julija 1983

PRAZNIK

na svojem igrišču v Nabrežini.

V nedeljo bo ob 19. uri koncert nabrežinske godbe; oba večera pa bo ples ob zvokih ansambla »Novi Laposi«. Med praznikom bo tudi razstava izdelkov udeležencev poletnega centra.

Raketno vprašanje M. S.

OOO 2 OOOO OOOO OOOO OOOO OOOO OOOO OOOO OOOO OOOO

DRAMATIS PERSONAE

Ko bi morali na začetku predstaviti glavne osebe, bi ne bili prav nič v zadregi. Ni namreč težko določiti glavnih igralcev, ki nastopajo v tej veliki drami za nadvlado nad človeštvom in za njegov obstoj. Najprej so tu strategji, ki so danes nekako izgubili svoj strogi vojaški videz. Prej kot v generalski uniformi bi jih marsikdaj srečali v obleki univerzitetnega profesorja ali znanega izvedenca in še v beli halji računalniškega rokohitca. Njim ob strani stojijo diplomati. Ti so sicer ohranili svetovljanstvo in pregovorno uglajenost, vendar med enim in drugim gošpodni odnosi niso najbolj sproščeni. Glavni očitek, ki navadno leti z obeh strani, je, da eni podirajo delo drugih. Nad vsemi so politiki. Predaleč bi nas zavedlo, ko bi jim morali v tem kratkem prikazu posvetiti vso pozornost, ki jim gre. Povemo naj le, da bodo občasno prisotni, ne bomo pa poglabljali njihove vloge. In končno nasto-

pamo še mi vsi. Mi, ki bomo morda nekoč cilj raketnega napada; mi, ki s svojim denarjem kot davkoplačevalci in s svojim glasom kot dejaven subjekt v demokratični družbi prav gotovo vplivamo na politične odločitve; mi — človeštvo: milijarde za politike, stratege in diplomate zanemarljivih in velikokrat nepomembnih enot. Tudi za nas ne bo veliko prostora v tem pregledu, ki ni književna pripoved.

Strategji in diplomati torej.

SKLADIŠČA VOJAŠKIH STRATEGOV

Temeljno strateško vprašanje smo nakazali ob koncu uvodnega sestavka. Gre za to, kako spraviti ogromen jedrski ofenzivni potencial na nasprotnikovo ozemlje in preprečiti sovražniku, da bi enako povrnil z enakim. ICBM je njihova anglosaška kratka: Inter Continental Ballistic Missi-

le, tj. medcelinska balistična raketa. Balistična zato, ker je po svojem delovanju prej podobna topovskemu izstrelku kot letalu. Letalo lahko spreminja smer med letom. Smer tovrstne rakete je že od vsega začetka določena. Gorivo, ki ga ima na razpolago, porabi v prvem delu svojega vzpona, nato pa nadaljuje pot do cilja v prostem padu.

Združene države so strateškim bombnikom posvetile začuda veliko pozornost, če računamo, da so letala veliko počasnejša kot rakete in jih je zato lažje prestreči. Sovjetski strategji so to področje kar nekam zanemarili in usmerili vse svoje zanimanje v izpopolnitev raketnih sistemov. Vendar igrajo medcelinski bombniki v ameriški strateški zamisli pomembno vlogo. Jatam bombnikov, ki so s svojim uničevalnim tovorom stalno v zraku, je zaupan povračilni protiudarec v primeru zahrbtnega napada. Na tleh so izredno ranljivi, v zraku pa skoro nedosegljivi za sovražne rakete, vsaj dokler ne pridejo v domet protiletalskih raket in lovskih letal nad nasprotnikovo ozemlje. Zato je del strateških bombnikov stalno v zraku v polni pripravljenosti na usodni ukaz, ki naj sproži apokalipso ali dopolni konec

Razmišljanje ob pomembni 40-letnici

■ nadaljevanje s 1. strani

angleške in zlasti ameriške vojake kot osvoboditelje.

Zasedba italijanskega metropolitanskega ozemlja je dokončno prepričala italijanske vodilne kroge, da je vojna izgubljena in da je treba nujno skleniti premirje z angloameriški voditelji. V vojski, na dvoru in v samih vrstah fašistične stranke je prišlo do poskusov, da bi Mussoliniju odvzeli oblast, ker so ti krogi ravno v njem videli glavno oviro pri morebitnem sporazumu z Angloameričani. Med temi poskusi je bila nedvomno odločilna konspiracija v vrstah fašistične stranke, katero so vodili nekateri strankini veljaki kot na primer predsednik Zbornice fašijev in korporacij (fašistična poslanska zbornica) Dino Grandi in bivši zunanji minister ter Mussolinijev zet Galeazzo Ciano. Grandi je sestavil resolucijo — pravo nezaupnico Mussoliniju — ki jo je večina hierarhov na zasedanju Velikega fašističnega sveta v noči med 24. in 25. julijem odobrila. S tem je bila kralju ponujena priložnost, da je po »zakoniti« potji odstavil Mussolinija in ga nato dal v njegovi vili aretirati. Za novega predsednika vlade je bil imenovan maršal Badoglio. Nova vlada je bila v prav nič zavirljivem položaju, saj je morala po eni strani prepričevati Nemce, da ne misli na sklenitev separatnega miru (zato je Badoglio takoj izjavil, da se vojna nadaljuje), po drugi strani pa je istočasno vodila pogovore z Anglo - američani ravno za sklenitev takega imru. Kralj in zlasti Badoglio sta zelo nespretno vodila te stike in vzbudila nezaupanje tako pri tedanjih nacističnih zaveznikih kot pri kasnejših angloameriških zaveznikih. Tako je prišlo do proglatitve kapitulacije 8. septembra 1943 v za Italijo zelo neugodnih okoliščinah. Med oboroženimi silami, ki o tem niso bile predhodno obveščene, je vladal popoln kaos in Nemci so kljub relativno neštevilnim četam lahko zasedli večino italijanskega ozemlja.

Zanimivo je, da ob državnem udaru 25. julija 1943 ni v Mussolinijevo obrambo padel niti en strel. Fašistična stranka in njene organizacije, katerih člani so prisegali Mussoliniju zvestobo do groba, in to velja zlasti za »nepremagljivo« milico za državno varnost (Milizia volontaria per la sicurezza nazionale — MVSN) so kopnele kot sneg pod vročim pomladanskim soncem. Časopisi, ki so še do 25. julija pisali o dučejevi vojaški odločnosti in hrabrosti, so naslednjega dne pisali o demonstracijah za svobodo in mir. Vse

do 8. septembra 1943 so se napadi na fašistični režim redno vrstili; vrstili so se tudi navdušeni članki o kralju Viktorju Emanuelu III. in o novem predsedniku vlade Badogliu.

Ker so si Nemci nekaj dni po 8. septembru podredili večji del Italije in v njenem najrazvitejšem delu ustanovili lutkovno Italijansko socialno republiko (Repubblica sociale italiana — RSI), je večina italijanskega tiska (veliki dnevniki so npr. izhajali v severnem delu države) začela znova brenkati na fašistične strune in začela pisati o Badogliem in kraljevem izdajstvu do velikega nemškega zaveznika.

Tudi v Trstu so se dogodki odvijali na podoben način. Tržaški dnevnik Il Piccolo je npr. vključno do 25. julija izhajal s čelno stranjo, kjer je ob datumu bilo še napisano »XXI EF e VIII dell'Impero« (21. leto fašistične ere in 8. leto cesarstva) in je še 23. julija navdušeno poročal, kako sta fuchrer in duče na svojem nedavnem srečanju (Feltre, 19. julija 1943) sklenila, da bosta do zadnjega branila evropsko civilizacijo pred novimi barbari. 26. julija Piccolo ni izšel, ker je bil ponedeljek, 27. julija pa je na dolgo poročal o Mussolinijevem padcu in o protifašističnih demonstracijah v Italiji. Na čelni strani ni bilo več letnic o fašistični eri in cesarstvu. Ves mesec julij in avgust Piccolo ne poroča o kakem hujšem incidentu v Trstu in okolici v zvezi z manifestacijami ob padcu fašizma. Objavljeno je bilo več člankov o modrem ravnanju nove Badoglieve vlade in tudi kapitulacijo Italije je tukajšnji dnevnik komentiral z razumevačim odobravanjem. Toda naslednjega dne je bil Trst že pod nemško zasedbo in Piccolo je 11., 12. in 13. septembra spet spremenil svojo linijo ter začel prizadeto in vedno bolj srdito poročati o izdajstvu kralja in njegove klike.

Potek dogodkov v tistih usodnih mesecih in pisanje časopisov sta zgovorna slika materialnega in moralnega razkroja, do katerega je fašizem pripeljal Italijo. Kaže, da so nostalgiki, ki letos neovirano obhajajo stoletnico Mussolinijevega rojstva in se navdušujejo nad njegovo vladavino tudi za časa lutkovne Italijanske socialne republike RSI (duče je tedaj samega sebe označil za Hitlerjevega »Gauleiterja« v Italiji), pozabili na vse to gorje. Zaskrbljujoče pa je dejstvo, da je zadnje čase tudi v širši italijanski javnosti opaziti, da se je zavest o tragediji, ki jo je državi povzročil fašizem, nekoliko ošibila. Po televiziji je npr. bilo nekaj oddaj, kjer se je fašizem obravnaval premalo poglobljeno in preblagohotno.

Podoben pojav je včasih opaziti v nekaterih publikacijah. Najvišje državne oblasti so tudi nedavno odlikovale prapore italijanskih bojevnikov v Rusiji v letih 1941-1943. Zanimivo bi bilo videti, kako bi ista italijanska javnost reagirala, če bodo v Nemčiji leta 1989 proslavljali Hitlerjevo stoletnico, kazali po televiziji mladino, oblečeno v uniforme Hitlerjugenda in prepevajočo nacistične pesmi, in če bodo odlikovali zaradi hrabrosti kako wehrmachtovsko vojaško enoto, ki se je borila na ozemlju Sovjetske zveze.

Od padca fašizma mineva te dni že štirideset let in je povsem jasno, da danes lahko gledamo na ta pojav z neke distance, kot poudarja zgodovinar Renzo de Felice. Razumljiva in tudi upravičena je psihološka potreba italijanskega naroda, da se spravi s svojo preteklostjo. Vendar je nedopustno, da se pri tem npr. ne jemlje dovolj resno ustavne prepovedi apologije fašizma, da se včasih skoraj pozablja, kdo je bil v drugi svetovni vojni napadalec in kdo je bil prisiljen brniti se ter da se pri izključno drugim odgovornost za medvojna in povojna grozodejstva. V tej zvezi je omembe vredno gledanje mnogih tukajšnjih pripadnikov večinskega naroda na vprašanje »fojbe« v Julijski krajini, se pravi kraških jam, v katerih je našlo nasilno smrt precejšnje število italijanskih, slovenskih in hrvaških ljudi, ki so bili kompromitirani s fašizmom, in tudi nekaj Italijanov in Slovencev ter Hrvatov, ki bi jim ne mogli kaj takega očitati. Gre gotovo za dogodke, ki jih ne more nihče odobravati. Toda gotovo je zgrešeno stališče tistih, ki o dolgoletnih trenjih med slovenskim in italijanskim življenjem v teh krajih ne vedo ničesar drugega povedati kot le to, da so »slavocomunisti«, o mamljeni od začasnno pridobljene oblasti, metali v jame neoborožene in nedolžne Italijane. Ti ljudje niso ali nočejo biti poučeni o tem, kar je fašizem pomenil za Slovence. Nihče jim tudi npr. ne pove, da so fašisti v naših krajih imeli na Rabu, v Gonarsu, pri Trevisu in drugod po državi koncentracijska taborišča, saj se vztrajno govori, da je tržaška Rižarna edino nacistično taborišče v Italiji, kar naj bi implicite pomenilo, da drugih taborišč ni bilo. Pozaba tega, kar je fašizem bil, seveda močno izkrivlja resnično podobo zgodovinskega dogajanja tudi v naših krajih, kamor med drugim spadajo tudi »fojbe«. Ni dopustno, da se lahkomišlno obravnava zgodovinski pojav fašizma v teh krajih, kakor seveda je tudi čas, da se sine ira et studio zgodovinsko preučijo tudi tragedija kraških jam. Samo neizkrivljena slika celotnega dogajanja bi med drugimi spodrezala politično in drugačno izsiljevanje, ki ga v zvezi s tem zadnjim mora prenašati naša narodna skupnost v celoti že dolga desetletja.

sveta. Kolikšno težo polagajo ameriški stratezi na to »izbiro«, je razvidno iz Reaganovih prizadevanj, da bi posodobil ameriško bombniško brodogradnjo. Pred časom je ameriški kongres odobril izdatek 20 do 40 milijard dolarjev, s katerimi naj bi izdelali prvih deset bombnikov B-1. Veliko polemik vzbuja seveda dejstvo, da gre za letala, ki so že ob rojstvu zastarela. Okrog leta 1990 naj bi jih nadomestilo čudo sodobne tehnologije, bombnik Stealth, ki ga sovražni radarji ne bodo mogli zaznati.

Glavnino strateških arzenalov obeh velesil predstavljajo rakete. Za to izbiro so se strokovnjaki odločili, ker ima nedvomno nekaj prednosti. Predvsem je raketa cenejša kot letalo. Med letom jo je skoro nemogoče prestreči, usaj s tradicionalnim pristopom. Ostaja pa njena ranljivi-

vost na zemlji, ali bolje pod njo, kajti hranijo jih v podzemskih zakloniščih, ki so zaradi svoje oblike dobila ime »raketni silosi«. Že Nemci so se v drugi svetovni vojni zavedali, da so nepremične rakete ranljive. Zato so svoje V-2 prevažali s posebnimi tovornjaki križem kračem po Nemčiji in zasedenih sosednjih državah. Na podobno zamisel so prišli tudi sodobna prevozna sredstva: podmornice. Del strateške oborožitve je torej nameščen tudi na podmornicah. Seveda ima tudi ta rešitev svoje neprijetne plati. Glavno pomanjkljivost predstavljajo komunikacijski problemi med podmornico, ko ta pluje pod vodo in domovino.

Naš pogled v strategove arzenale moramo seveda dopolniti z opisom najpomembnejšega rodu raket. Označili jih bo-

mo z njihovo anglosaško kratico: MIRV (Multiple Independently Targetable Re - Entry Vehicle). To so rakete, ki lahko ponesejo na sovražnikovo ozemlje po več jedrskih konic, od katerih lahko vsako posamič in ločeno od ostalih usmerijo na vnaprej določen cilj. Gre za izrazito napadalno orožje, ki lahko da tistemu, ki bi ga prvi uporabil, pomembno prednost. Po drugi strani pa predstavlja za nasprotnika veliko skušnjava ob misli, da bi bilo moč z eno samo raketo ali jedrsko konico uničiti raketo, ki jih prenaša tri, pet ali deset. S tem orožjem sta se opremili obe velesili. Po mnenju mnogih take rakete destabilizacijsko vplivajo na svetovni mir in nanje se bomo še povrnil.

(Dalje)